

Avdelningen för juridik
Ylva Lindblom

Socialdepartementet
103 33 Stockholm

Utökade befogenheter på särskilda ungdomshem och LVM-hem (Ds 2023:20)

Sammanfattning

- SKR *tillstyrker* promemorians förslag att den som vårdas på ett särskilt ungdomshem eller LVM-hem inte ska placeras så att han eller hon underkastas mer ingripande övervakning och kontroll än vad som är nödvändigt. Vissa överväganden kan dock behöva göras vad gäller möjligheten att överklaga beslut om placering enligt LVM.
- SKR *delar* promemorians bedömning att generella begränsningar i fråga om användningen av elektroniska kommunikationstjänster bör vara kopplade till den säkerhetsklassificering som gäller för det särskilda ungdomshem eller LVM-hem där den dömd, den unge eller den intagne är placerad. Det förutsätter dock att det finns tillräckligt med platser på särskilda ungdomshem och LVM-hem med eller utan förhöjd säkerhetsklassificering.
- SKR *tillstyrker* promemorians förslag att det ska införas en möjlighet att avlyssna eller på annat sätt kontrollera elektronisk kommunikation. Det bör dock övervägas om inte undantag från sådan kontroll även bör omfatta offentliga biträden och andra myndighetspersoner.
- SKR *tillstyrker* promemorians förslag att det ska införas en möjlighet att undersöka om den som ska besöka den unge, den dömd eller den intagne är dömd eller misstänkt för brott. För att detta ska vara möjligt måste dock vissa förordningsändringar göras.
- Enligt SKR finns det *skäl att överväga* om Socialstyrelsen i stället ska ges möjlighet att meddela ytterligare föreskrifter om verkställighet när det gäller särskilda befogenheter om

begränsningar i rätten att använda elektroniska kommunikationstjänster och rätten att ta emot besök.

Allmänna synpunkter

SKR anser att promemorians förslag kan säkerställa en trygg och säker miljö på Statens institutionsstyrelses (SiS) särskilda ungdomshem och LVM-hem. SKR ställer sig därför bakom promemorians förslag, bl.a. att införa generella inskränkningar i fråga om elektroniska kommunikationstjänster på vissa särskilda ungdomshem och LVM-hem. SKR har dock synpunkter på några av förslagen enligt vad som anges nedan.

9.5 Reglering av säkerhetsklasser på SiS särskilda ungdomshem och LVM-hem

SKR *tillstyrker* promemorians förslag att den som vårdas på ett särskilt ungdomshem eller LVM-hem inte ska placeras så att han eller hon underkastas mer ingripande övervakning och kontroll än vad som är nödvändigt. Vissa överväganden kan dock behöva göras vad gäller möjligheten att överklaga beslut om placering enligt LVM.

Enligt promemorians förslag kommer beslutet om placering på ett särskilt ungdomshem eller ett LVM-hem med förhöjd säkerhetsklass innebära en inskränkning i den unges eller den intagnes möjligheter att använda elektroniska kommunikationstjänster. Egen teknisk utrustning ska omhändertas och elektronisk kommunikation kan vägras eller begränsas helt under vissa omständigheter. Socialnämndens beslut att placera en ungdom på ett särskilt ungdomshem med viss säkerhetsklass kommer att kunna överklagas enligt 41 § första stycket LVU. Ett beslut om placering på ett LVM-hem med förhöjd säkerhetsklassificering kan däremot inte överklagas enligt förslaget. Enligt SKR kan det finnas skäl att analysera denna fråga ytterligare i det fortsatta lagstiftningsarbetet.

9.6 Kopplingen mellan säkerhetsklass och användandet av elektroniska kommunikationstjänster

SKR *delar* promemorians bedömning att generella begränsningar i fråga om användningen av elektroniska kommunikationstjänster bör vara kopplade till den säkerhetsklassificering som gäller för det särskilda ungdomshem eller LVM-hem där den dömde, den unge eller den intagne är placerad. Det förutsätter dock att det finns tillräckligt med platser på särskilda ungdomshem och LVM-hem med eller utan förhöjd säkerhetsklassificering.

I förarbetena anges att lagens skyndsamhetskrav kan behöva ges prioritet över andra aspekter som är av betydelse vid en placering i ett läge då det råder hög beläggning och platsbrist på de särskilda ungdomshemmen eller LVM-hemmen (prop. 2017/18:169 s. 38). SKR kan därför se en risk att ungdomar och klienter i vart fall inledningsvis placeras på särskilda ungdomshem eller LVM-hem med förhöjd säkerhetsklass, trots att de inte är i behov av sådana inskränkningar. Regeringen bör därmed även fortsättningsvis tillskjuta medel till SiS i syfte att höja vårdens kvalitet och stärka dess säkerhet. Enligt en skrivelse från regeringen har tidigare tillskott möjliggjort flera stora satsningar för att bl.a. öka kvaliteten i myndighetens verksamhet (se regeringens skrivelse 2020/21:215 ”Vård av unga vid Statens institutionsstyrelses särskilda ungdomshem” s. 5).

10.10.6 Avlyssna eller på annat sätt kontrollera kommunikation

SKR *tillstyrker* promemorians förslag att det ska införas en möjlighet att avlyssna eller på annat sätt kontrollera elektronisk kommunikation. Det bör dock övervägas om inte undantag från sådan kontroll även bör omfatta offentliga biträden och andra myndighetspersoner.

I dag har den unge, den dömde eller den intagne rätt att få tala ostört med sin advokat, sitt offentliga biträde och med myndighetspersoner (se SiS Riktlinjer Juridik för LVU, LSU och LVM). Kontrollen kan i dessa fall ske genom att personalen förvissas sig om att det är rätt person i telefonen. Enligt SKR bör den unge, den dömde eller den intagne av rättssäkerhetsskäl ha rätt att tala ostört med till exempel företrädare för tillsynsmyndigheter som Riksdagens ombudsmän (JO) och Inspektionen för vård och omsorg (IVO).

10.11.2 Möjlighet att i förväg kontrollera besökare

SKR *tillstyrker* promemorians förslag att det ska införas en möjlighet att undersöka om den som ska besöka den unge, den dömde eller den intagne är dömd eller misstänkt för brott. För att detta ska vara möjligt måste dock vissa förordningsändringar göras.

SKR noterar att SiS i dag inte har befogenhet att begära utdrag ur belastningsregistret eller misstankeregistret för den här typen av uppgifter. Något som Kriminalvården har möjlighet till i motsvarande situation (se 7 kap. 10 § fängelselagen, 6 § lagen om belastningsregister med tillhörande bestämmelse i 10 § 10 förordningen om belastningsregister, samt 5 § lagen om misstankeregister med tillhörande bestämmelse i 4 § 3 förordningen om misstankeregister). Enligt SKR torde det behövas ett tillägg i förordningen

om belastningsregister och förordningen om misstankeregister för att en sådan kontroll ska vara möjlig.

10.12 Bemyndigande om föreskrifter när det gäller elektroniska kommunikationstjänster och besök

Enligt SKR *finns det skäl att överväga* om Socialstyrelsen i stället ska ges möjlighet att meddela ytterligare föreskrifter om verkställighet när det gäller särskilda befogenheter om begränsningar i rätten att använda elektroniska kommunikationstjänster och rätten att ta emot besök.

Socialstyrelsen har i dag bemyndigande att meddela föreskrifter om säkerhet vid sjukvårdsinrättningar som ger psykiatrisk tvångsvård och rättspsykiatrisk vård samt vid enheter för rättspsykiatrisk undersökning. Enligt föreskrifterna ska bl.a. en säkerhetsansvarig utses som också ska anmälas till IVO. Föreskrifterna är omgärdade av en del andra krav och underrättelseskyldighet till IVO. Enligt SKR ställer en sådan ordning högre krav på myndigheten både vad gäller säkerheten för personal men också rättssäkerheten för de som vistas på SiS.

Sveriges Kommuner och Regioner

Anders Henriksson
Ordförande